

Introïtustekst: Lucas 2:1-7

In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam. Ook Jozef ging op weg om zich te laten inschrijven. Samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was, reisde hij van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde. Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde Hem in doeken en legde Hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf.

Klein Kerstatorium Lucas 1: 1-15, Johannes 1:1-5
(t. H. Oosterhuis, m. A. Oomen)

Overweging

Kan je nog hopen op een vreugdevolle Kerst? Kan je nog hopen op een veilige toekomst? Er is zoveel dat misgaat in de wereld, of in ons eigen leven, zoveel dat teleurstelt. Er is helaas altijd een tegenstelling, een contrast tussen de wereld zoals die feitelijk is en de werkelijkheid zoals die eigenlijk zou moeten zijn. We hadden gehoopt op een Corona vrije winter, maar die hoop is weggeslagen door het risico van een nieuwe sterke toename van besmettingen, met de mogelijkheid van volle ziekenhuizen en pijnlijk uitgestelde operaties. Toch blijven we hopen op betere tijden. Het hangt ook wel van ons eigen gedrag af of er betere tijden kunnen komen. Het komt niet zomaar uit de lucht vallen.

Het kerstverhaal toont ons het contrast tussen de geboorte van een kind in armoedige omstandigheden en de feestelijke engelenzang van 'vrede op aarde'. Het blijft lastig dat de wereld niet is zoals ze zou moeten zijn, dat het leven niet is zoals je het zou willen hebben. Verontwaardiging en verdriet hierover zijn diep rakende emoties: verontwaardiging over het onrecht dat we weigeren te accepteren als normaal; verdriet om de pijn die er eigenlijk niet behoort te zijn. Dat opent de ogen voor een andere menswaardiger toekomst. Er moet toch een andere werkelijkheid zijn? een andere levensmogelijkheid? Daar gaat het bij de hoop om. In het contrast tussen de pijnlijke werkelijkheid en onze diepste verlangens, daar kan het licht van Gods gelaat oplichten, uitnodigend, inspirerend, zoekend, troostend.

Dat is ook de kracht van het kerstverhaal. Romantisch en onthullend. In verdrietige armoede, opgejaagd door een belastingmaatregel is baby Jezus 's-nachts geboren zonder een dak boven het hoofd. Maar juist daar klinkt de engelenzang "Vrede op aarde bij mensen van Zijn welbehagen". Waar je het niet zou verwachten, daar licht de vrede van Gods belofte op. Het engelenkoor bezingt niet de werkelijkheid zoals ze is, maar ze bezingt het visioen, het oeroude visioen van Israël: rond een pasgeborene, omdat deze nieuwgeborene, mensen terecht kan brengen. Bij Jezus zien we wat waarachtig leven is, wat geloven in de praktijk betekent, wat liefde en mededogen inhoudt, hoe een mens terecht komt, ook een zieke, ook een bedelaar, ook buitenstaanders, ook een mens die fout geweest is. Genezing en verzoening zijn daarom belangrijke thema's in de kerk.

Hopen op een nieuwe toekomst, dat is ook een innerlijke kracht. Een innerlijke kracht die ik u allemaal toewens, nu je bij de huidige pandemie weer moet leven onder beperkende omstandigheden. Daarbij komt ook de vraag: wat verstaan we eigenlijk onder vrijheid en het verlies van vrijheid? Is vrijheid het altijd kunnen doen en laten wat je zelf wilt? Ben je dan niet verslaafd aan je eigen ik, verslaafd aan je eigen wensen? Die verslaafdheid aan jezelf zien we steeds meer om ons heen. Allerlei boosheid over beperkende maatregelen, hoe begrijpelijk ook, toont hoezeer we verslaafd zijn aan onze eigen wensen en verlangens om te kunnen doen en laten wat we zelf willen. Die ik-verslaving biedt geen hoop op een nieuwe toekomst. Ik denk aan de man die om politieke redenen gevangengenomen was. Hij schreef: "In het begin vloog ik tegen de muren op. Het was zo zinloos. Maar langzamerhand heb ik in de gevangenis geleerd wat innerlijke vrijheid is en zo kon ik die tijd toch nuttig maken." Die innerlijke vrijheid raakt veel dieper dan de ik-vrijheid waarvoor gedemonstreerd wordt. Je eigen belangen kunnen loslaten, dat is pas vrijheid. Je eigen mening kunnen relativeren, ook dat is vrijheid. Dan ben je geen slaaf meer van je zelf. Mag die innerlijke vrijheid ons overeind houden!

Met Kerst vieren we de hoop op een nieuwe toekomst. Maar dat is geen wensdenken en je eigen verlangens najagen. Bij de hoop op een nieuwe toekomst gaat het over vrede en rechtvaardigheid, over barmhartigheid, over saamhorigheid met wie ziek zijn of een kwetsbare gezondheid hebben; met hen die in armoede leven onder oorlogsgeweld of natuurgeweld. De hoop op een betere tijd heeft geduld en is een onverwoestbare kracht. In de bezadiging van het rijke westerse leven is het soms moeilijk te peilen hoe belangrijk die innerlijke kracht is, om niet verslaafd te zijn aan jezelf, maar te kunnen hopen op betere tijden, en daar ook aan meewerken in allerlei diaconale projecten. Die innerlijke vrijheid kan niemand je afnemen.

In de hoop op een nieuwe toekomst, in de verwachting van een toekomst die alle pijn te boven gaat, daar kan God in ons leven binnentreden en zeggen: Ik blijf bij je, mensenkind, ik blijf bij je, ook al stort alles in elkaar. Ik blijf bij je. Er komt vrede, er komt een toekomst met rechtvaardigheid, ook al is het midden in de nacht, want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven. Mag dat visioen ons inspireren. Daarvoor vieren we Kerst.

Ten slotte: Wat leert de engelenzang ons? Dat in armoedige omstandigheden toch vrolijk gezongen kan worden. Dat je in beperkende omstandigheden toch Kerst kunt vieren. Want zingen en muziek tillen je boven jezelf uit.
Amen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden.
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl